

131 سال از معاهده نام نهاد دیورند میگذرد

خط تحمیلی دیورند در 12 اکتوبر 1893 مطابق 21 عقرب سال 1272 در زمان امیر عبدالرحمن خان بین افغانستان و هند بریتانیایی به وساطت مورتیمر دیورند تعیین شد. مردم افغانستان از همان روز این خط را تحمیلی دانسته و نپذیرفته اند. چون یک خط کثی استعماری بود و همزمان هیچ نوع سندی مبنی بر امضاء امیر در آن وجود ندارد.

پس از عبدالرحمن خان حاکمان افغانستان اکثراً مخالف به رسمیت شناختن سرحد دیورند بودند. از دیر باز مردم در دو طرف خط آزادانه و بدون ویزه می توانستند رفت و آمد نمایند. اما با امضای قراردادهایی که در زمان حامد کرزی و اشرف غنی با پاکستان امضا شد. پاکستان با حمایت سازمان ملل متحد و امریکا برای کنترل عبور و مرور در این سرحد سیم خاردار و دروازه کشیده و افراد فقط می توانند با داشتن ویزه از خط عبور کنند. این خط تحمیلی تا به حال موجب اختلاف بین افغانستان

و پاکستان شده است. دولت اسلام آباد خط دیورند را به عنوان سرحد بین المللی بین دو کشور به رسمیت می شناسند. این خط در واقع پشتونهای دو طرف را از هم جدا کرده است. نظر به معلومات نشنل جغرافیا که تحت عنوان The Durand Line نشر شده در اثر این معاهده افغانستان حداقل 103 هزار کیلومتر مربع خاک خود را از دست داده است.

این خط تحمیلی تاریخ، پرفراز و نشیب دارد، شماری از رهبران افغانستان مانده شاه امان الله نسبت کسب استقلال و شماری بنابر مصلحتهای دیگر یا این خط را شناخته اند و یا در باره آن سکوت نموده اند، اما تحت تاثیر این خط افغانستان تنها کشوری بود که در سال 1947 به عضویت پاکستان در سازمان ملل رأی منفی داد. برخی رهبران افغانستان مانند سردار محمد داود خان بنابر موجودیت چنین خط تحمیلی روابط سیاسی میان افغانستان و پاکستان را در سال 1961 قطع نمود و افغانستان در آستانه جنگ با پاکستان قرار گرفت. مگر داوودخان در اواخر صدارت خود به این نتیجه رسید که با سرد بودن رابطه با پاکستان نمی توان به نتیجه پی رسید به همین دلیل به دنبال احیا روابط میان افغانستان و پاکستان از طریق تبادل سفیر و لغو انسداد سرحدات مسیر گفتگوها را بار دیگر باز نمود. بعد از آن تمامی رؤیسان جمهور افغانستان این سرحد را به رسمیت نشناختند.

کشور هند به دلیل رابطه سردی که با پاکستان داشت و دارد همواره از افغانستان و مخصوصاً در مسئله مرز دیورند حمایت کرده است.

سازمان ملل متحد خط دیورند را به عنوان خط سرحدی میان افغانستان و پاکستان به رسمیت می شناسد.

در سال 2018 مقامات پاکستانی اعلام کردند که تمامی 2400 کیلومتر سرحد دیورند را حصار کشی کرده و مجموعاً 338 پُست امنیتی و برج نظارتی در امتداد سرحد میان افغانستان و پاکستان احداث خواهند کرد. مقامات افغان در آن زمان حصار کشی خط مرزی دیورند را خارج از صلاحیت اسلام آباد خوانده و با این تصمیم مخالفت کرده بودند. اما پاکستان مرحله اول را تکمیل و در سال 2023 خبر داد که حصار کشی در امتداد خط دیورند 98 درصد تکمیل شده است.

اختلاف بر سر خط تحمیلی دیورند از مهمترین اختلافات افغانستان و پاکستان می باشد که از سال ها بدینسو لاینحل باقی مانده است.

افغان ها معتقدند خط دیورند که در سال 1893 احداث شد، حاصل اقدام یک شهروند انگلیسی به نام «مورتیمور دیورند» است که بخش وسیعی از خاک افغانستان را با این خط جدا کرده و موجب اختلافات سرحدی امروزی میان پاکستان و افغانستان شده است و همچنان گفته شده چون بیشتر از صد سال از معاهده میگذرد، افغانها حق دارند که خواهان لغو آن شوند.

این کار مستلزم آنست که نخست حاکمان افغانستان در قدم نخست بریتانیا را که طرف اصلی معامله در معضله خبط سیاسی معروف به دیورند میباشد را طرف قرار دهند و سپس این قضیه را با گرفتن وکلای قانونی به محاکمه ذیصلاح بین المللی بکشانند.

زیرا با حلوا- حلوا گفتن دهن شیرین نمی شود، مگر افغانستان زمانی قادر به چنین اقدام خواهد بود که اداره این کشور بدست یک حکومت مقتدر وقانون مدار باشد.

پروفیسر زمان ستانیزی درمقاله تحلیلی تازه شان تحت عنوان " نه آمو ونه دیورند " بر رستاخیز جنبش عدم تشدد مانند: " جنبش نجات پشتون " که خوشبختانه احساسات ملیگرایانه جوانان منطقه را بر انگیزته است اشاره نموده و مینویسد:

"چه بهتر که پشتونهای آنسوی خط دیورند مبارزه صلح آمیز هود را برای پایان دادن به دسیسه کشور سازی استعمار انگلیس به راه اندازند و تاجیکهای آنسوی دریای آمو مبارزه صلح آمیز خود را درمقابل دسیسه کشور سازی استعمار روس آغاز کنند و هر دو طرف با هم زیر شعار " نه آمو ونه دیورند " به خط کشی های استعمار قرن 19 و ملت سازی سبک اروپایی و امریکایی شان پایان بخشند تا مردم به محور اصل باهمی واز همه در دامن وطنداری گسترده شیوه اتحاد و ایتلاف را بر تجزیه و اختلاف بر گزینند"

در گذشته امید واربودیم که باشندگان دوطرف خط تحمیلی دیورند تعیین سرنوشت سیاسی شوند. رویداد های جاری نشان میدهد که تحقق چنین امیدی به شگوفه نشسته است.

منابع:

- دانشنامه آزاد

- مروری کوتاهی تاریخ افغانستان و قضیه پشتونستان { نویسنده: جنرال عتیق پاخون }

- نشنیل جغرافیک

####

